

Культурологічний плакат відображає питання, що пов'язані із самовизначення нації, історичною спадщиною, етнонаціональними цінностями, історико-культурними пам'ятками та визначними постатями минулого та сьогодення; формує у молодого покоління позитивний образ майбутнього, сприяє його культурному та духовному росту.

Навчально-інструктивний плакат пропагує наукові знання, методи праці, різні правила і т.ін. На відміну від інших видів плаката, містить значну кількість тексту, цілу серію малюнків і призначений для більш тривалого використання. Основне призначення плаката з охорони праці і здоров'я – сформуванню у людини правильну оцінку небезпечних і шкідливих ситуацій шляхом інформаційної і емоційної дії, зорієнтувати її його поведінку в потрібному напрямі, сприяти формуванню умінь і навичок безпечної життєдіяльності.

Висновки:

– оскільки плакат важко віднести до жодного з різновидів графіки, то його можна виділити в окремий різновид – плакатна графіка;

– з цього слідує, що плакат – це вид друкованої графіки, що належить до її окремого різновиду – плакатної графіки, виконується за проектами мистців в різних графічних та живописних техніках. Сьогодні найпоширеним засобом створення плаката є використання комп'ютерних технологій;

– зібраний ілюстративний матеріал та аналіз зразків дає змогу виокремити певні види плаката, які, у свою чергу, можна об'єднати у три групи (типи): шрифтовий плакат, поєднання шрифта і графічного зображення та саме графічне зображення;

– серед усього різноманіття плакатів, можна виокремити декілька видів плаката: рекламний, пропагандистський, соціальний, культурологічний та учбово-інструктивний, кожний з яких в свою чергу поділяється ще на підвиди та жанри.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шевченко В. Я. Композиція плаката: Навч. Посібник – 2-ге вид., доп / В.Я. Шевченко. – Х.: Колорит, 2007. – 133с. : іл.
2. Енциклопедія Українознавства. В 10 т. / гол. ред. В. Кубійович. – Париж-Нью-Йорк, 1954-1989. – 2112 с.
3. Українська графіка XI – початку XX ст. Альбом. / Авт. – упоряд. А. О. В'юник. – К.: Мистецтво, 1994. – 328 с.
4. Дизайн: Словник-довідник / ред. М. І. Яковлева; Інститут проблем сучасного мистецтва НАМ України / укл. Ю.Щ. Іванченко, О.І. Ваврик, О.Г. Бросаліна та ін.; редкол.; В.Д. Сидоренко (голова), І.Д. Безгін, Г.І. Веселовська та ін. – К.: Фенікс, 2010. – 384с.
5. Lasswell H. The Strategy of Soviet Propaganda // Proceedings of the Academy of Political Science. – Режим доступу: <http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2944/Lasswell.pdf>
6. Stults T. Propaganda. // World Book Multimedia Encyclopedia. – Режим доступу: <http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/727/propaganda.pdf>
7. Радунські П. Проведення виборчої кампанії — форма виборчої комунікації // Політичні партії в демократичному суспільстві. Спецвипуск. – К.: Український центр політичного менеджменту, 2005. – С. 97-98.
8. Вікіпедія // Вільна енциклопедія. – Режим доступу: www.uk.wikipedia.org

УДК 75.056: 641.5

С. О. ДЗЕНДЗЕЛЮК,
аспірант Української академії друкарства,
м. Львів, Україна

ІЛЮСТРАЦІЯ В КУЛІНАРНІЙ КНИЗІ

Дзендзелюк С. О. Ілюстрація в кулінарній книзі. Висвітлено важливість ілюстративного матеріалу та художнього оформлення кулінарної книги для її конкурентоспроможності на книжковому ринку. Проаналізовано основні тенденції оформлення, виокремлено рекомендації щодо ілюстрацій та естетики кулінарної книги, зазначено вид її виду.

Ключові слова: кулінарна книга, ілюстративний матеріал, художнє оформлення, предметні ілюстрації, креолізованість тексту.

Дзендзелюк С. О. Иллюстрация в кулинарной книге. Освещена важность иллюстративного материала и художественного оформления кулинарной книги для ее конкурентоспособности на книжном рынке. Проанализированы основные тенденции оформления, выделены рекомендации по иллюстрациям и эстетике кулинарной книги, в зависимости от ее вида.

Ключевые слова: кулинарная книга, иллюстративный материал, художественное оформление, предметные иллюстрации, креолизованность текста.

Dzendzelyuk S. O. Illustration in cookbook.

Background. In recent years, there has been an increasing interest in...

Objectives. The objectives of this study are to consider the importance of illustrations and artwork cookbook for its competitiveness in the book market.

Methods. So far this method was been applied to...

Results. The results of the research support the idea that the basic design trends have been characterized, depending on its type.

Conclusions. The present results are significant in counseling illustrations and aesthetics cookbook.

Keywords: cookbook, illustrations, design, substantive illustrations.

© Дзендзелюк С. О., 2014

Постановка проблеми. Гідне художнє оформлення та якісні кольорові ілюстрації у кулінарній книзі роблять її більш конкурентоздатною серед величезного асортименту таких видань на книжковому ринку. Ілюстративний матеріал першочергово привертає увагу покупця і лише потім потенційний споживач вивчає текстове наповнення конкретного видання. Удосконалення цієї складової кулінарного видання є результативним шляхом до піднесення культури книги, що збільшить читацьку аудиторію та, відповідно, показники продажу видання, а тому дослідження видавничої підготовки ілюстративного матеріалу та художнього оформлення кулінарних книг є необхідністю, що диктується суворими вимогами книжкового ринку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. На сьогодні нами не зафіксовано праці українських вчених, які займалися вивченням художнього оформлення саме кулінарних видань. Поодинокі праці щодо оформлення книг, на жаль, не можна вважати зразком для наслідування при підготовці та випуску кулінарних книг. Загальні вимоги щодо оформлення означені та регулюються ДСТУ та ГОСТами. Проте окремі аспекти художнього оформлення видань розглядалися у працях Тимошиком М. С., Савою І. В. та Шевченко В. Е.

Метою дослідження став аналіз наявних підходів до оформлення кулінарних книг, що наповнюють український книжковий ринок; виявлення загальних тенденцій щодо підбору ілюстративного матеріалу, а також надання рекомендацій щодо удосконалення художнього оформлення різних кулінарних книг, залежно від їх видової приналежності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ілюстрації у книгах кулінарної тематики відіграють особливу роль. Їхня присутність та кількість у виданні визначається художнім редактором спільно з автором та видавцем. Гарно проілюстрована книга вирізняється не лише кращим зовнішнім виглядом, а й привертає увагу, викликає довіру.

Найчастіше у кулінарних книгах використовують предметні ілюстрації. У сучасних виданнях – це фотографії, рідше – предметні рисунки. Останні, як правило, чорно-білі, в не надто якісному виконанні можна зустріти у дуже дешевих виданнях, де вони фактично не ілюструють тексти рецептів, а створюють видимість мінімального художнього оформлення книги.

Гідні предметні рисунки характерні для добротного оформлення дитячої книги. Тут їхнє використання спричинене не бажанням зекономити на оформленні, а навпаки прагненням зробити книгу максимально привабливою для юного читача – додати кольору, ілюстративної наповненості та краще продемонструвати етапи роботи над стравою. До цього ж, таке оформлення покрокових дій діти сприймають значно краще, ніж стандартні фото. Зазвичай, ілюстрації у кулінарних книгах кольорові, а чорно-біле оформлення використовують хіба в дешевих виданнях.

Книги для початківців-кулінарів часто ілюструють покроково, підвищуючи таким оформленням

навчальність та наочність книги. Розміщення ілюстрацій у книгах зазвичай довільне, але їхня роль у виданні важлива. Для піднесення якості книги елемент ілюстрації у науково-популярних книгах є обов'язковим.

Кулінарний рецепт з ілюстрацією активізує сенсорне сприйняття тексту. Рецепт, будучи креолізованим текстом, що складається з вербальної і невербальної частини, не просто оглядається або читається, а переосмислюється. Сприйняття тексту виступає як розумовий процес, що включає синтез різноманітних відчуттів, які дозволяють пізнавати окремі властивості предмета при їх безпосередньому впливі на органи чуття. При сприйнятті велике значення мають зорові образи, що виникають як при прочитанні тексту, так і при перегляді малюнків і фотографій.

Більшість рецептів в сучасних книгах супроводжуються невеликими коментарями, розгорнутими назвами, містять докладні рекомендації щодо подачі страви на стіл, мета яких «спокусити» адресата, впливаючи на його сенсорну сферу. В тексті кулінарного рецепту у куховарських книгах сенсорна оцінка виражена в самій назві страви, а сам текст нейтральний і не висловлює думки автора з приводу смаку тієї чи іншої страви, будучи прямим вираженням її властивостей.

Сенсорна модальність в гастрономічному дискурсі виражена в назвах, а також у коментарях під фотографіями, в порадах від автора (чи редакції). Між вербальною і образотворчою частинами рецепту встановлюються відносини взаємозалежності: зображення залежить від вербального тексту, який визначає його розуміння. В залежності від наявності зображення і характеру його зв'язку з вербальною частиною можна виділити три основні групи креолізованих текстів кулінарних рецептів:

- тексти з нульовою креолізацією (зображення не представлено і не має значення для організації тексту);

- з частковою креолізацією (вербальна частина автономна, незалежна від зображення, зображення супроводжує вербальний текст та є факультативним елементом в організації тексту);

- тексти з повною креолізацією (вербальна частина не існує незалежно від зображення).

В останній групі між текстом і зображенням встановлюються особливі відносини – вербальний текст орієнтований на зображення або відсилає до нього.

Зображення як засіб візуальної комунікації в тексті кулінарного рецепта виконує чотири основні функції: атрактивну, інформативну, експресивну і естетичну. Атрактивна функція полягає в призначенні зображення привертати увагу адресата, впливати на його емоційне поле і брати участь в організації візуального сприйняття тексту. Інформативна функція полягає у передаванні певної інформації. Зображення за допомогою наочних образів частково відтворює інформацію, виражену в тексті вербально. Образотворчі знаки в даному випадку відрізняються більшою зрозумілістю. Екс-

пресивна і естетична функції полягають у призначенні зображення – у наочних, чуттєво сприйманих образах впливати на естетичні почуття і на емоції адресата, викликати бажання спробувати приготувати ту чи іншу страву.

Візуальна комунікація породжує тексти, які краще сприймаються і краще запам'ятовуються. Кулінарний рецепт є креолізованим текстом, складним семіотичним текстовим утворенням, в якому вербальні та іконічні елементи утворюють візуальне, структурне і функціональне ціле. В сучасних кулінарних книгах в основному використовуються фотографії. Зображення за однаковий відтинок часу передає більше інформації, ніж вербальні тексти, але одного зображення недостатньо. В рецепті домінуючим є вербальний текст, який може існувати і без зображення. Окремо зображення не несе такої ж інформації та в самому рецепті не є самостійним носієм інформації.

Важливим у ілюструванні такої книги є і те, що вдала ілюстрація на обкладинці книги є першим кроком для зацікавлення споживача. Якщо фотографія чи рисунок підібрані вдало та збуджують почуття апетиту у споживача – ілюстрація закликатиме якщо не придбати книгу одразу, то принаймні взяти її до рук. Окрім того, фото на титулі книги може одразу зорієнтувати читача, вказуючи, про який розділ кулінарії тут розповідається.

Мусимо сказати ще кілька слів про загальне оформлення кулінарної книги. Серед важливих факторів є ще й формат книги. І якщо його обрати правильно, то одразу ж можна звернутись до потрібної цільової аудиторії. Професійні кухарі надають перевагу великим виданням у твердій обкладинці, а домогосподарки люблять книги меншого розміру, які є для них більш зручними у користуванні.

Кількість кольорів, використаних у виданні, теж може бути дуже різною. Професійні та нормативні, наукові й навчальні видання переважно чорно-білі. Книги для масової аудиторії варто оформлювати з використанням різних кольорів для окремих розділів, особливо якщо книга рецептів належить до універсальних. Це додатково розділятиме розділи книги та полегшить пошук. Окрім того, застосування такого способу потребує і використання крейдованого паперу. Таке видання буде не лише привабливішим, але й більш практичним у користуванні, адже на кухні легко можна забруднити чи пошкодити сторінки книги. До того ж така книга виглядає ошатніше та дорожче, а отже, її можна продавати за вищою ціною, з огляду не лише на собівартість, а й на готовність покупця платити більше за краще видання.

Ми повинні розуміти яку важливу роль несе зображення у кулінарних книгах. А те, що воно впливає на зміст та повніше розкриває його – основна причина потреби ідеальної підготовки ілюстративної частини видання. Зважаючи на вид видання, зображення можуть бути і непотрібними (наукова, нормативна література), але беручи до уваги, що основним споживачем таких книг є ма-

совий ринок, необхідно орієнтуватись на обов'язковість ілюстрування кулінарних книг.

Висновки і перспективи. Отже, як бачимо, кулінарна книга може стати витвором мистецтва, а не збірником простих рецептів. Видавці перебувають в постійному пошуку нових форм та художнього оформлення кулінарних книг, аби зацікавити ними сучасну публіку, яка вже звикла до усього. Мистецькі та надто оригінальні видання звичайно ж не претендують на великі накладки та масового читача, але безумовно привертають увагу. А видання у нових зручних формах, з якісним друком та ілюстративним наповненням займають своє місце серед іншої кулінарної літератури. Вони є зручними як для покупця (непоганий подарунок), так і для видавця, адже дають змогу останньому збільшити свої прибутки. Кулінарні книги знайдуться практично у кожній оселі, тож готуючи гідно художньо оформлені видання, видавці впливають на вироблення у читача естетичних смаків, на формування на ринку більш якісного видавничого продукту, на піднесення культури кулінарних видань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Сава В. І. Основи техніки творення книги: Навч. Посібник. – Л.: Каменяр, 2000. – 136 с.
2. Тимошик М. С. Художнє редагування: теоретичні та практичні аспекти – К.: Наша культура і наука, 2012. – 38 с. (Серія «Теорія та історія видавничої справи і редагування». Вип. 6).
3. Шевченко В. Е. Етапи створення художнього обличчя видання // Журналістика-2003. – Мінськ, 2003. – Вип. 5. – С. 298–300.